

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(7)
สารบัญ.....	(8)
รายการตาราง.....	(11)
รายการภาพประกอบ.....	(12)
รายการภาพประกอบภาคผนวก.....	(13)
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
ขอบเขตของการศึกษา.....	5
กรอบแนวคิดการศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2. การตรวจเอกสาร.....	8
วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการและวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ.....	8
การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	11
เส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	14
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	32
3. การดำเนินการวิจัย.....	35
วิธีการเก็บข้อมูล.....	35
ประชากรเป้าหมาย.....	40
การเลือกพื้นที่ศึกษา.....	41
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	41

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. ผลการวิจัย.....	42
ข้อมูลพื้นฐานของชุมชน.....	42
ป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	51
ขั้นตอนและกระบวนการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	
เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีส่วนร่วม.....	57
ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	63
ขั้นตอนที่ 2 การอบรมเชิงปฏิบัติการ.....	68
ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมการปรับปรุงเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	71
ขั้นตอนที่ 4 กิจกรรมการศึกษาดูงาน.....	77
ขั้นตอนที่ 5 การทดลองใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ครั้งที่ 1.....	79
ขั้นตอนที่ 6 การทดลองใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ครั้งที่ 2	
และการประเมินศักยภาพของเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	82
ขั้นตอนที่ 7 กิจกรรมสรุปผลการดำเนินงานในชุมชน.....	85
สรุปลักษณะของเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนเขาหัวช้าง	
ภายหลังผ่านกระบวนการพัฒนาทักษะในการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	87
วิเคราะห์ระดับและเงื่อนไขการมีส่วนร่วมของชุมชน	
ในการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	91
ผลการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ	
โดยการเรียนรู้.....	105
5. อภิปรายและสรุปผลการวิจัย.....	113
อภิปรายผลการวิจัย.....	113
สรุปผลการวิจัย.....	118
ข้อจำกัดในการทำวิจัย.....	123
กระบวนการเรียนรู้ของผู้วิจัย.....	123
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป.....	123

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม.....	125
ภาคผนวก.....	137
ก. แผนที่แสดงเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	138
ข. รายละเอียดกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	139
ค. รายชื่อคณะกรรมการป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	145
ง. การดำเนินงานของสถานวัด.....	147
จ. รายละเอียดโครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนในพื้นที่แนวกันชน รอบเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาบรรทัด.....	150
ฉ. รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมในกิจกรรมการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	152
ช. ภาพประกอบภาคผนวก.....	169
ประวัติผู้เขียน.....	180

รายการตาราง

ตาราง	หน้า
1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	31
2. ประเด็นการประชุมกลุ่มย่อยในขั้นตอนการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	39
3. จำนวนประชากรของตำบลตะโหนด.....	46
4. การดำเนินงานของคณะกรรมการป่าชุมชนระหว่างปี 2543 – 2544.....	55
5. กิจกรรม รูปแบบ และผู้เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ ป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	59
6. การสื่อความหมายในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ (ก่อนการพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย).....	66
7. การกำหนดจุดสื่อความหมายภายหลังกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	73
8. เปรียบเทียบวิธีการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติในเขตสงวนและ ป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	88
9. จุดสื่อความหมายในเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนเขาหัวช้าง (ภายหลังการพัฒนาทักษะการสื่อความหมาย).....	90
10. สรุปลุ่มองค์กรต่าง ๆ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	92
11. ระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	95

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1. กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	6
2. วงจรการวิจัยเชิงปฏิบัติการของ Elliott และ Kemis.....	10
3. ระดับขั้นการมีส่วนร่วม.....	30
4. แผนที่แสดงอาณาเขตและที่ตั้งของตำบลตะโหมด.....	45
5. แผนที่แสดงลักษณะการใช้พื้นที่บริเวณตำบลตะโหมด.....	48
6. เครื่องมือการปฏิบัติงานของสภากาชาด.....	50
7. แผนที่แสดงที่ตั้งป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	52
8. ป้ายบอกจุดสำคัญของป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	64
9. ป้ายบอกชนิดและประโยชน์ของพืชในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	64
10. ป้ายบอกแนวเขตป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	65
11. แก้วที่ทำจากวัสดุธรรมชาติบริเวณจุดพักแรม.....	65
12. ป้ายแสดงนิทรรศการ โรงเรียนประชาบำรุงที่คณะกรรมการฯ ใช้เป็นแบบอย่างในการจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	75
13. ป้ายแสดงจุดสื่อความหมาย.....	75
14. สัญลักษณ์ห้ามผ่าน.....	76
15. กระบวนการพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	119

รายการภาพประกอบภาคผนวก

ภาพประกอบ	หน้า
1. ป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	170
2. สภาพป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	170
3. สภาพเส้นทางศึกษาธรรมชาติป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	171
4. การจัดทำแผนที่แสดงเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	173
5. ตัวอย่างพันธุ์พืชที่พบในป่าชุมชนเขาหัวช้าง.....	176
6. กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ในเส้นทางศึกษาธรรมชาติ.....	177
7. กิจกรรมการศึกษาดูงานที่เส้นทางศึกษาธรรมชาติน้ำตกกรุงชิง	177
8. กิจกรรมการทดลองใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ครั้งที่ 1.....	177
9. กิจกรรมการทดลองใช้เส้นทางศึกษาธรรมชาติ ครั้งที่ 2.....	178
10. กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนที่เอื้อให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันอยู่เสมอ.....	179